

ZEKİ FAİK İZER Günleri

Yapı Kredi Kültür Merkezi'nde Zeki Faik İzer'le ilgili eşzamanlı olarak iki sergi açıldı. 14 Ocak - 11 Şubat tarihleri arasında açık kalan sergilerden "Zeki Faik İzer Retrospektif Resim Sergisi" Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde, "Siyah-Beyaz İzler/Fotoğrafçılığıyla Zeki Faik İzer Sergisi" ise Sermet Çifter Salonu'nda görüldü.

Zeki Faik İzer Retrospektif Resim Sergisi'nde, Türkiye'de çağdaş resme özgün estetiğiyle yön veren sanatçının estetik aşamaları toplu halde görüldü.

Fotoğraf, müzik, dans, tiyatro gibi sanatın pek çok alanıyla ilgili olan İzer'in resimlerinde, yaşadığı ülkenin izleri, biçimleri ve renkleri, yerel

kimliği açığa çıkar. 1928 yılında Avrupa sınavını birincilikle kazanan İzer'in Paris'teki hocası André Lhote'un "Resim yapmak için doğmuş adam" olarak nitelediği sanatçı, hayatının sonuna kadar genç yaşlardan beri sahip olduğu mükemmeliyetçi tavrını korudu. Geçmişten bir espri olarak yararlanmanın her zaman faydalı olacağına inanan İzer tekrara düşmekten kaçınarak araştırmalarını sürdürdü. 1933 yılında kendisi gibi sanatta yeni bir soluk için çaba gösterecek genç arkadaşlarıyla D Grubu'nu kuruşu, onu Türkiye'de çağdaş resim anlayışının öncülerinden biri kılan yoldaki ilk adımdır.

Zeki Faik İzer için sergi dolayısıyla kapsamlı da

bir kitap hazırlandı. YKY'den çıkan Zeki Faik İzer kitabını sanat tarihçisi Gül İrepoğlu yazdı. İrepoğlu'nun, İzer'in sağlığında onunla yaptığı üç yıllık bir çalışmanın sonucu olan verileri kitapta temel olarak kullanması, ressamın ağzından kendi hayatı, sanat görüşü ve sanat tarihi üstüne bilgilerin yer alması bu çalışmayı zenginleştiriyor: "İzer, izlenimlerini kaydetmek üzere aldığı 'notlar' olarak nitelendiği eskizlerinde, desenlerinde birkaç çizgiyle amaçladığı ifadeye ulaşabiliyordu. Bu tutumunu tablolarında sürdürmek istemeyen ressam, yapıtlarını önceden üzerinde uzun uzun düşünerek, tasarlayarak yaratıyor; spontane resim yapmanın 'çıkamaz bir yol' olduğunu savunuyordu. Sanatçıyı yaratıya iten çağrışımlar ortaya çıktıktan sonra, tasarımın ressamın ruhunda, bilincinde gelişmesi, olgunlaşması için zaman da etkili bir unsurdu. Bu süreç birkaç gün, hatta birkaç saat içerisinde tamamlanabileceği gibi, yıllar da alabili-

yordu. Bazı durumlarda yapıtı zaman da hazırlıyordu, önemli olan sanatçıyı harekete geçiren coşkunun korunabilmesi, aynı canlılıkla sürdürülebilmesiydi. Büyük bir yapıtın oluşum sürecinde ressamın benliğiyle yapıtının can bulduğu tuval yüzeyi arasında bir dram geçiyordu; ressam her zaman kendi gözleriyle gördüğü 'mükemmel'e erişme çabasındaydı. Eşi Sevim İzer'in 'topyekün harp' olarak tanımladığı yoğun temposunu, kendisi şöyle aktarıyordu: "Bazen resme başlanım, resim başladığım şekilde devam etmez. Üslup aynı, ama fikir ve hadiselerde değişmeler olursa, resimde spatülle kazımalar yaparım, tüpü sıkarak hücumla geçerim, sonra işe parmağımı kanştırırım. Kazımamın ortaya çıkardığı desenleri de gerekince muhafaza ederim."

Seyit Ali Ak'ın danışmanlığını yaptığı fotoğraf sergisinde ise İzer'in artistik ve lirik tavrı ortaya çıkıyor. İlk fotoğraf sergisini 63 yıl önce Akademi'de açan İzer, resimlerinin yanı sıra fotoğrafı sanatsal varlık nedeni olarak değerlendirmiştir. Yaşadığı her yerde; penceresinin önündeki güvercinlerden dünya kentlerince, Akademi atölyelerinden köylülere, işçilere, öğrencilere, tanışlarına dek pek çok çeşitlilikte kareler çekmiştir. Fotoğraf sergisi için YKY tarafından hazırlanan kitapta sanatçının fotoğrafları ve Seyit Ali Ak'ın değerlendirme yazısı yer alıyor.

Bu iki sergi dolayısıyla bir yandan İzer'in, kestirmeciliğe teslim olmayan tavrını, izini sürdüğü resimlere hazırlanışını, diğer yandan da resim dünyasındaki kıvrak, dinamik, çok renkli ve yeniliklere açık sanatsal tavrını aynı zamanda gözlemlemek mümkün olacak.

ZEKİ FAİK İZER

Zeki Faik İzer 1905 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini Vefa Sultaniyesi'nde tamamladı ve 1923'te Güzel Sanatlar Akademisi İbrahim Çallı Atölyesi'ne girdi. 1928'de yapılan Avrupa sınavını kazanarak Paris'e gitti. Bir süre Andre Lhote ve Othon Friesz'den ders aldıktan sonra, Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda çalışmalarında bulunan İzer, 1932'de yurda döndü. Kısa bir süre Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde görev yaptıktan sonra İstanbul'a döndü ve Nurullah Berk, Elif Naci, Zühtü Müridoğlu ile birlikte "D Grubu"nu kurdu. 1934'te yeniden Paris'e giden sanatçı, resim çalışmalarının yanı sıra çocuk kitapları için illüstrasyonlar da yaptı. 1936'da Türkiye'ye dönen İzer, 1937'de Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Atölyesi'ne, daha sonra Afiş Atölyesi öğretmenliğine atandı. 1948-52 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nde müdürlük yaptı. 1950'de Paris'teki ilk UNESCO sergisi olan bir afiş sergisine seçici kurul üyesi olarak gönderildi. 1951'de Türk Sanat Konferansı'na katıldı. Akademi'den emekli olduktan sonra 1971 yılında Paris'e yerleşen sanatçı, 1984'e kadar çalışmalarını orada sürdürdü. Yurtiçinde ve yurtdışında çok sayıda karma ve kişisel sergiye katılan Zeki Faik İzer, 12 Aralık 1988'de İstanbul'da vefat etti.

